

5. Телійчук В.Г. Щодо питання оперативно-розшукової протидії сучасній організованій кіберзлочинності . Захист економіки від впливу організованої злочинності: збірник тез панельної дискусії V Харківського міжнародного юридичного форуму (м. Харків, 20 вересня 2021 р.). Харків: Юрайт, 2021.С.225-230

Христов Олександр Леонідович

кандидат юридичних наук, доцент, докторант Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ
ПІДРОЗДІЛАМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ДО УЧАСТІ У ПРОТИДІЇ
ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ**

Найбільш небезпечною антисоціальною деструктивною діяльністю у суспільстві, яка потребує особливих зусиль кримінальної поліції, є організована злочинність. У зв'язку з цим, потрібно звернути увагу, що віднедавна розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 р. № 1126-р було схвалено «Стратегію боротьби з організованою злочинністю» (далі - Стратегія), якою, чи не вперше, серед принципів протидії цим явищам було визначено «забезпечення участі в боротьбі з організованою злочинністю інших державних органів, інститутів громадянського суспільства, громадян, підвищення рівня поінформованості громадськості про безпеку організованої злочинності» [1]. Цей принцип поширюється на всіх суб'єктів такої діяльності. Система органів, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю, визначається у ст. 5 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», до якої відносяться, зокрема: а) спеціально створені для боротьби з організованою злочинністю державні органи; б) державні органи, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю в межах виконання покладених на них інших основних функцій. Підпункт «а» п. 3 ст. 5 цього Закону визначає, що органи Національної поліції належать до державних органів, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю [2].

Ефективність такої діяльності залежить в першу чергу від результативності роботи спеціалізованих суб'єктів протидії організованій злочинності, серед яких особливе місце посідають оперативні підрозділи Національної поліції (кримінальна поліція). Поряд з цим, завдання щодо протидії організованій злочинності підрозділи кримінальної поліції виконують у різних обсягах, здійснюючі при цьому різні функції та покладені на них повноваження.

Центральне місце серед них займає Департамент стратегічних розслідувань (далі - ДСР), який є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції Національної поліції України, що бере участь у реалізації державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю.

ДСР має право: залучати до виконання окремих робіт, участі у вивченні

окремих питань вчених і фахівців, спеціалістів органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій (за погодженням з їх керівниками), представників інститутів громадянського суспільства; скликати наради, утворювати консультативні, дорадчі та інші ради, комісії, колегії, робочі групи тощо для сприяння здійсненню покладених на нього завдань; відповідно до компетенції в установленому порядку одержувати від державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх посадових осіб, а також громадян та їх об'єднань інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на нього функцій. Забезпечення взаємодії підрозділів ДСР з іншими органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями, у тому числі громадськими, відноситься до компетенції начальника ДСР [3].

Вимоги програмного документу (Стратегії) щодо забезпечення участі в боротьбі з організованою злочинністю інститутів громадянського суспільства, громадян, підвищення рівня поінформованості громадськості про небезпеку організованої злочинності поширюється на всі підрозділи кримінальної поліції під час здійснення ними оперативно-службових завдань з протидії організованій злочинності.

Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» визначає основні напрями боротьби з організованою злочинністю, до яких відноситься протидія використанню учасниками організованих злочинних угруповань у своїх інтересах об'єднань громадян і засобів масової інформації (п. 8 ч. 1 ст. 6) [2]. Але у Стратегії мова йде також про те, що сьогодні наявні умови для використання окремими громадськими об'єднаннями організованої злочинності як засобу політичної боротьби та придушення демократії [1].

Отже, середовищем діяльності кримінальної поліції повинні бути не тільки найбільш явні деструктивні соціальні групи (особи), а й громадські об'єднання (організації, спілки, трудові колективи, ОСББ, ЗМІ і т.п.) та громадські діячі, які можуть зазнавати очевидних і прихованих злочинних впливів (атак) представників злочинних організацій, організованих груп та/або злочинних спільнот. Таку роботу неможливо вести без підтримки представників цього середовища, що обумовлює їх використання у протидії злочинним проявам.

Загальним суспільно-корисним значенням цієї діяльності є: випередження проникнення кримінальної ідеології до соціально активної частини суспільства; превенція зміни поведінки такої частини суспільства від прогресивної до деструктивної; недопущення зрощування громадських інститутів з кримінальним середовищем; підвищення іміджу підрозділів кримінальної поліції та остаточне утвердження у суспільстві позитивного значення їх оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи; підвищення ефективності виявлення кримінальних правопорушень, встановлення осіб, що їх вчинили та викриття їх кримінально протиправної діяльності за рахунок залучення правосвідомих представників цього середовища до отримання

оперативно значимої інформації та виконання ними окремих завдань щодо протидії кримінально протиправній діяльності та ін.

Список використаних джерел:

1. Стратегія боротьби з організованою злочинністю : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від від 16 верес. 2020 р. № 1126-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 27.10.2021).

2. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 черв. 1993 р. № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text> (дата звернення: 14.10.2021).

3. Положення про Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України : затверджене наказом Національної поліції України від 23 жовт. 2019 р. № 1077.

Хованова Діана Олексіївна

старший оперуповноважений 1-го відділу 1-го управління

Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції України
лейтенант поліції

ПРОБЛЕМИ ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИ, ЯКА ПЕРЕБУВАЄ У СТАТУСІ СУБ'ЄКТА ПІДВИЩЕНОГО ЗЛОЧИННОГО ВПЛИВУ

У ході сучасного розвитку українського суспільства особлива увага приділяється проблемі меж, підстав кримінальної відповідальності та документуванню злочинної діяльності осіб, які віднесені до «суб'єктів підвищеного злочинного впливу».

Слід зазначити, що «суб'єкт підвищеного злочинного впливу» - це особа, яка, ґрунтуючись на авторитеті, інших особистих характеристик чи здібностей, виконує злочинний вплив та координує злочинну діяльність інших осіб, які мають злочинний вплив.

При цьому слід зазначити, що до «суб'єктів злочинного впливу» слід віднести людей, які обіймають посади у неформальній стратифікаційній системі кримінального середовища, у тому числі у в'язницях – «смотрящі», «положенці», «кримінальні авторитети», а до «осіб з підвищеним злочинним впливом» включають осіб, які займають позицію «злодія в законі» у неформальній системі розшарування кримінального середовища, у тому числі в місцях тримання під вартою [1, с.76].

Крім того, залишається актуальною криміналізація певних видів діянь, які нині не підлягають адміністративному чи кримінальному покаранню, але фактично забезпечують функціонування ключових елементів кримінальної інфраструктури та лідерів кримінального середовища.

Ці елементи інфраструктури включають: